

Riksdagen
Justitieutskottet

Yttrande över promemorian Omständigheter som särskilt ska beaktas som skäl för livstids fängelse för mord (2019/20:JuU31)

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten motsätter sig i och för sig inte det föreslagna tillägget men ifrågasätter behovet av ändringen. Det angivna målet med ändringen torde nås redan genom en tillämpning av den befintliga straffbestämmelsen.

Bakgrund

Den 1 januari 2020 trädde den senaste ändring av 3 kap. 1 § brottsbalken i kraft. Ändringen innebär en skärpning av straffet för mord. Som skäl för livstids fängelse ska särskilt ska beaktas om gärning föregåtts av noggrann planering, präglats av särskild förslagenhet, syftat till att främja eller dölja annan brottslighet, inneburit svårt lidande för offret eller annars varit särskilt hänsynslös. Syftet med lagändringen är att livstidsstraffet ska kunna komma i fråga i betydligt större utsträckning än tidigare.

Åklagarmyndighetens synpunkter

Den lagstiftningsteknik som tillämpades vid den senaste ändringen innebär att det i lagtexten anges exempel på omständigheter som ska beaktas som skäl för livstids fängelse. Det innebär alltså att uppräkningslistan inte är uttömmande utan att även andra omständigheter kan beaktas.

I lagstiftningsarbetet uttrycktes vissa farhågor för att försvarande omständigheter som inte upptas i bestämmelsen inte skulle komma att beaktas tillräckligt. Regeringen ansåg dock att farhågorna inte borde överdrivas eftersom domstolarna har stor vana av att hantera exemplifierande uppräkningslistor av olika slag t.ex. vid gradindelade brott.

Vad först gäller omständigheten att en gärning *riktat sig mot en närstående* anser myndigheten att det av gällande rätt och praxis följer att uttrycket ”annars varit särskilt hänsynslös” omfattar såväl att gärningen riktats mot en närstående som andra omständigheter som rör brottsoffrets situation och karaktären på angreppet mot honom eller henne, t.ex. att brottsoffret befunnit sig i en skyddslös ställning, att brottet utförts i brottsoffrets hem, att brottet skett inför ögonen på närstående till offret och att gärningsmännen varit i numerärt överläge. Det finns därför inte något behov av ett förtydligande i detta avseende.

Vad därefter gäller omständigheten att gärningen *utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form* är det enligt gällande rätt inte lika tydligt att omständigheten kan utgöra skäl för just livstids fängelse för mord. Däremot framgår det tydligt av 29 kap. 2 § 6 p. brottsbalken att omständigheten särskilt ska beaktas vid straffvärdebedömningen.

Det har gått mycket kort tid sedan införandet av den senaste lagändringen av aktuellt lagrum. Åklagarmyndigheten ifrågasätter därför även av den anledningen om behovet av en förtydligande skrivning har en sådan tyngd att det redan nu finns skäl att på nytt ändra straffbestämmelsen.

Detta beslut har fattats av riksåklagaren Petra Lundh efter föredragning av kammaråklagaren Elisabeth Trouvé. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagaren Mikael Björk deltagit.

Petra Lundh

Elisabeth Trouvé

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Biblioteket

Lotta Myrén, chefssekreterare

Överåklagaren för samordning och analys